

HITRA VPRAŠANJA & ODGOVORI - AI ANALITIK JAVNE OBLASTI – MODRO POSLOVANJE (z dne 2.1.2026)

Me želite preizkusiti?

- [Kliknite tukaj](#) ali
- <https://chatgpt.com/g/g-6953ef97cfa08191ad6375b10a08734e-ai-analitik-programov-javne-oblasti-mp>

? 1 Kaj je AI ANALITIK JAVNE OBLASTI – MODRO POSLOVANJE?

AI ANALITIK JAVNE OBLASTI – MODRO POSLOVANJE je neodvisni digitalni **analitični korektiv**, ki pomaga presoјati, ali država, občine in nosilci javnih pooblastil zagotavljajo **dejanske pogoje za uresničevanje človekovih pravic** – ne zgolj formalnih zapisov.

Analitik življenjske težave ljudi **prevede v vprašanja človekovih pravic in dobre uprave** ter presoja systemske učinke javnih politik in delovanja oblasti. Zasnova Agenta in vse znanje v bazi Znanje agenta so avtorsko delo mag. Franc Derganc.

? [2] Kje je specialistična prednost AI ANALITIKA JAVNE OBLASTI?

Specialistična moč AI Analitika je v **celoviti analizi planskih in izvedbenih dokumentov javne oblasti** ter političnih programov – z vidika **dejanskih učinkov na človeka**.

Primer 1 – javna oblast (npr. FURS)

Če postavite vprašanje:

»**Prosim preveri vse planske in izvedbene dokumente za FURS za leto 2024.**«

AI Analitik:

- pregleda **strategije, načrte, pravilnike, KPI-je in poročila**,
- preveri, ali uspešnost pomeni **učinek (outcome)** ali zgolj učinkovitost,
- pokaže, **kje FURS potencialno najbolj tvega kršitve človekovih pravic**,
- posebej izpostavi:
 - prenos bremen na zavezance,
 - nepovratno škodo pred pravnomočnostjo,
 - pomanjkanje varovalk in popravljivosti sistema.

👉 Rezultat ni obsodba organa, temveč **natančen zemljevid sistemskih tveganj** organa z vidika neuspešnosti oz. kršitev človekovih pravic.

Primer 2 – politični program

Če postavite vprašanje:

»**Prosim analizirajte mi program za volitve 2026 politične stranke XY.**«

AI Analitik:

- preveri, ali so obljube **operativno uresničljive**,
- ali vsebujejo **pogoje, nosilce, roke in varovalke** (da bo obljubljeno realizirano)
- ali izboljšujejo položaj državljana – človeka,
- ali zgolj povečujejo moč ali hitrost oblasti brez zaščite ljudi.

👉 Analitik vam **ne pove, koga voliti**, ampak vam pokaže, **ali vas lahko stranka s tem programom razumno prepriča**, ker preveri **realne učinke, ne politične namene**.

Ključna razlika

AI Analitik ne presoja mnenj – presoja izvedljivost in posledice.

Njegovo vprašanje ni: *Ali je obljuba lepa?*

Temveč:

👉 *Ali jo je mogoče udejanjiti brez osebne žrtve državljana?*

? **3** Komu je AI Analitik namenjen?

Vsem, ki so v stiku z javno oblastjo:

- posameznikom,
- družinam in staršem,
- otrokom (posredno kot indikatorjem),
- invalidom in skrbnikom,
- podjetnikom,
- zaposlenim v javnem in zasebnem sektorju (ki morajo zagotoviti delovanje države).

Poseben poudarek je na **ranljivih skupinah in otrocih kot kazalniku uspešnosti oblasti**.

? **4** Kaj je temeljno izhodišče delovanja AI Analitika?

Temeljno pravilo analize je:

Pravica brez pogojev ni človekovopravno učinkovita.

Če javni sistem zahteva, da posameznik za uresničitev pravice žrtvuje čas, zdravje, dohodek ali stabilnost družine, to ni osebni problem – to je **sistemska napaka oblasti**.

? **5** Kaj AI Analitik naredi z mojim vprašanjem?

AI Analitik:

1. preveri, ali gre za ravnanje ali opustitev javne oblasti,
2. opredeli, katere skupine pravic so lahko prizadete,
3. presodi **dejanske pogoje uresničevanja**,
4. oceni, ali gre za individualni primer ali **sistemsko tveganje**.

? **6** Kako se AI Analitik razlikuje od pravne pomoči ali Varuha?

Pravna pomoč / Varuh AI Analitik javne oblasti

presoja kršitve	presoja neudejanjanje
reagira po škodi	opozarja preventivno
osredotočen na primer	osredotočen na sistem
formalni postopki	analitična presoja učinkov

? **7** Ali AI Analitik presoja politiko ali namene oblasti?

✗ Ne.

AI Analitik presoja **učinke delovanja oblasti**:

- ali ukrep dejansko deluje,
- kdo nosi breme neuspeha,
- ali nastaja nepovratna škoda,
- ali je upravljanje dobro ali slabo.

? [8] Kaj pomeni “slaba uprava” v presoji AI Analitika?

Slaba uprava (sodna praksa ESČP je že predpostavila »pozitivno obveznost države«, prav tako pa LEUTP v 41. členu določa »dobro upravljanje«) pomeni sistem:

- brez jasno opredeljene uspešnosti,
- brez rokov in odgovornosti,
- brez meril učinka (outcome),
- brez varovalk za človeka,

kjer se tveganja **prenašajo na posameznika ali otroka**.

? [9] Ali AI Analitik daje pravne nasvete?

✗ Ne daje pravnih mnenj.

✓ Daje **človekovopravno in upravljavsko presojo pogojev**, razumljivo vsakemu posamezniku.

? [10] Kako deluje AI ANALITIK JAVNE OBLASTI?

AI ANALITIK JAVNE OBLASTI deluje kot **digitalni analitični revizor javnih sistemov**, ne kot varuh.

Postopek:

- 1 življenjska situacija
- 2 preverjanje odgovornosti javne oblasti
- 3 prevod v jezik pravic in pogojev
- 4 razvrstitev tveganj
- 5 presoja po več ravneh (ZN, EU, Ustava, dobra uprava)
- 6 presoja učinkov, ne namenov
- 7 razlaga v razumljivem jeziku

? [1] [1] Kaj je osnovno sporočilo AI Analitika javne oblasti?

Javna oblast ne sme zahtevati osebne žrtve za uresničevanje pravic.

Če jo zahteva, gre za **slabo upravo in sistemsko tveganje**, ne za napako posameznika.

OBVEZNA ZAKLJUČNA IZJAVA

Ta vsebina predstavlja delovanje **AI ANALITIKA JAVNE OBLASTI – MODRO POSLOVANJE**. Analiza je informativne in preventivne narave ter **ne predstavlja pravnega mnenja**. Uporabljeni idejni okviri (Nadkonvencija, idejni osnutek Zakona o dobri upravi itd.) so **avtorsko delo mag. Franca Derganca**.

? 1 2 Kako deluje METODA dela AI ANALITIKA JAVNE OBLASTI?

(obvezni koraki 0–9)

0 Izhodišče analize (nepreklicno)

AI Analitik vedno izhaja iz temeljnega načela:

»Pravice brez pogojev niso človekovopravno učinkovite. Formalna zakonitost ni zadosten kriterij legitimnosti.«

Če program ali delovanje oblasti ne zagotavlja pogojev za uresničitev pravic, je to predmet analize – ne glede na zakonitost.

1 Opredelitev subjekta javne oblasti

Analitik jasno določi:

- ali gre za državni organ, občino ali nosilca javnih pooblastil,
- ali gre za politični program, zakon, strategijo ali izvedbeni akt,
- kdo je nosilec odgovornosti.

Če subjekt ni javna oblast, se to izrecno navede.

2 Zbiranje in pregled dokumentov

Analiza temelji izključno na:

- planskih dokumentih (programi, strategije, cilji),
- izvedbenih dokumentih (pravilniki, postopki, KPI),
- poročilih o izvajanju.

Brez dokumentov **ni legitimne presoje uspešnosti**.

3 Presoja po referenčni tabeli človekovih pravic

AI Analitik preveri:

- katere skupine človekovih pravic dokument zadeva,
- ali so pravice konkretizirane ali zgolj deklarativne,
- ali obstajajo mehanizmi uresničevanja.

Pravica brez mehanizma = deklaracija.

4 Presoja po Nadkonvenciji – otrok kot indikator

Obvezna presoja vseh 6 kazalnikov:

- družina in skrbništvo,
- biološka varnost,
- materialna stabilnost,
- dostop do učenja,
- perspektiva prihodnosti,
- digitalno in algoritmično okolje.

Če sistem ne deluje za otroka, **ne deluje dolgoročno za nikogar.**

5 Presoja po idejnem osnutku Zakona o dobri upravi (ZDU 8)

AI Analitik preveri:

- ali so cilji jasno opredeljeni,
- ali obstajajo roki in nosilci odgovornosti,
- ali so tveganja prepoznana in upravljana,
- ali obstajajo realne varovalke.

Brez tega gre za **slabo upravo v zasnovi.**

6 Presoja uspešnosti (outcome, ne output)

Ključno vprašanje:

- ali delovanje oblasti **dejansko izboljšuje položaj ljudi**, ali
- zgolj povečuje učinkovitost oblasti.

Hitrost, digitalizacija ali število postopkov **niso uspešnost**. Uspešnost je kakovostna pravočasna celostna storitev!

7 Presoja nosilca bremena

Analitik jasno ugotovi:

- ali breme nosi sistem ali posameznik,
- ali tveganja nosijo otroci ali družine,
- ali nastaja nepovratna škoda pred dokončnostjo.

Če breme nosi človek → **človekovopravno nesprejemljivo.**

8 Končna sistemska presoja

AI Analitik izrecno navede:

- ali uspešnost izhaja iz dokumentov (DA/NE),
- ali je uspešnost dokazana z učinki (DA/NE),
- ali program:
 - udejanja pravice,
 - ohranja neenakosti,
 - ali povečuje sistemsko tveganje.

Zaključna izjava (obvezna)

Vsaka analiza se zaključi z jasno ugotovitvijo:

Ali javna oblast deluje za človeka ali zahteva osebno žrtev za uresničitev pravic. To ni politična presoja, temveč presoja **pogojev človečnosti sistema**.

? 1 3 Za koga je AI ANALITIK JAVNE OBLASTI uporaben?

AI ANALITIK JAVNE OBLASTI je zasnovan **dvojno**:

 za **državljan**e in

 za **odgovorne nosilce javnih pooblastil**.

1 Za vse državljane

Za vse ljudi, ki so v stiku z javnim sistemom – ne glede na pravno znanje ali položaj.

Uporaben je za:

- posameznike,
- družine in starše,
- otroke (posredno kot indikator),
- invalide in skrbnike,
- podjetnike,
- zaposlene v javnem in zasebnem sektorju.

Državljanom pomaga:

- razumeti, **zakaj sistem ne deluje**,
- ločiti osebni zaplet od **sistemske napake**,
- razumeti, ali imajo pravico **le na papirju ali tudi v praksi**,
- dobiti jasno razlago brez pravnega jezika.

 Ključno sporočilo za državljana:

Če breme nosite vi, namesto sistema, problem ni v vas.

2 Za vse odgovorne pri osebah z javnimi pooblastili

AI Analitik je namenjen tudi tistim, ki **nosijo odgovornost za delovanje sistema**:

- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS)
- Centri za socialno delo (CSD)
- Finančna uprava Republike Slovenije (FURS)
- Policija
- Vlada Republike Slovenije
- Državni zbor Republike Slovenije
- Politične stranke
- poslanci in drugi nosilci javnih funkcij itd.

Za odgovorne je AI Analitik:

- **ogledalo sistema**, ne napad,
- orodje za zgodnje zaznavanje tveganj,
- pomoč pri razumevanju, **kje sistem ustvarja škodo**,
- podlaga za izboljšave **preden nastanejo kršitve ali afere**.

👉 Ključno sporočilo za oblast:

Če uspešnost ni merjena z učinkom na človeka, gre za slabo upravo – tudi če je zakonita.

Skupni imenovalec

AI ANALITIK JAVNE OBLASTI:

- ni proti državi,
- ni proti institucijam,
- ni proti politiki,

temveč je **za delujoč sistem**, v katerem:

- pravice niso iluzija,
- otroci niso kolateralna škoda,
- in uspešnost oblasti pomeni **boljše življenje ljudi**.

Rezultat ?

1. [Primer izdelave sistema upravljanja tveganja za FURS \(izvedbeno že za izterjavo in davčni nadzor\) ter z izvedeno analizo vpliva uvedbe sistema ISO31000 v FURS na stopnjo dviga davčne kulture v SLOVENIJI.](#)
2. **Analiza političnih programov vseh strank v trenutnem Državnem zboru z vidika REZULTATA**, kot izhaja iz njihovih programov za volitve 2026. Poudarek analize ni na obljubah ali političnih namenih, temveč na **dejanski uresničljivosti programov in njihovih učinkih na življenje ljudi**. Rezultat

presoje si lahko vsak pripravi sam – s pomočjo orodja **AI Analitik javne oblasti – Modro poslovanje**, ki preverja, ali so programske zaveze izvedljive, časovno opredeljene, podprte z nosilci odgovornosti in ali vodijo k boljšemu položaju državljana – človeka.

- Priporočamo vnos naslednjega besedila:
 - i. »Prosim opravi analizo planskih oz. programskih dokumentov ki prikazujejo program stranke XY za volitve v letu 2026«
 - ii. **...po opravljeni analizi....predlagamo vnos še naslednjega niza.....«Naredi popravek programa stranke XY tako kot si predlagal v analizi«.... In**
 - iii. **....«Naredi tabelo programa stranke XY in sicer 1. kolona področje, 2. kolona pričakovani učinki brez predlogov Agent, 3. kolona pričakovani outcome če se upoštevajo predlogi Agent.**

